

Gerrit Morren In alle eenvoud
antoine bodar

Gerrit Morren

In alle eenvoud,
ANTOINE BODAR

Uitgeverij
Ten Have

In alle eenvoud, Antoine Bodar

Morren: *Dank dat u mij te woord wilt staan. Ik begin met een trefwoord. Journalist. Wilt u daar eens op reageren?**

Bodar: Aan de ene kant moet men oppassen met journalisten, aan de andere kant dient men hun vertrouwen te schenken. Ik maak onderscheid tussen tv- en bladenjournalistiek. Voor de televisiejournalistiek ben ik meer beducht. Het overkomt mij, zoals iedereen, dat programmamakers mij uitlokken. Ze zeggen te willen praten over onderwerp 'A' en in de uitzending gaat het ineens over onderwerp 'B'. Zoiets moet men op de koop toenemen. Media zijn in onze tijd van groot belang. Journalisten vormen de *trait d'union* tussen hetgeen de gast te zeggen heeft en het publiek. Maar ik ken ook zelf die stiel. Ik weet hoe het eraan toe gaat. Tijdens mijn lange studententijd heb ik zelf journalistiek bedreven. Ik ben verwant aan het vak en de mensen die het uitoefenen.

* In het vervolg zijn de namen van interviewer en geïnterviewde weggelaten en de woorden van de interviewer cursief gezet.

Rond 2000 wilde ik me bekeren tot de Rooms-Katholieke Kerk. Toen las ik uw boeken en volgde ook uw tv-optredens. Ik vond dat u op televisie nogal defensief en zelfs wat geïrriteerd uit de boek kwam. Op mij kwam u niet over als een vrolijk mens.

Maar ik ben vrolijk of tenminste vol vreugde. Ik vertel graag over dingen die mij en andere mensen vrolijk maken. Het vervelende is dat de heidenen in de televisiewereld bijna allemaal, telkens weer willen dat ik over ethiek praat. Terwijl ik liever over godsdienst spreek, over de rijkdom van het geloof en over de schatten die de Kerk herbergt, van heiligen tot kunst. Maar te vaak word ik gedwongen om over ethiek te praten. Over abortus en condooms. Wat blijft daar zo interessant aan? Televisiemakers komen met de oppervlakkige argumentatie dat zulke onderwerpen mensen bezighouden. Meestal ontstaat dan meteen de sfeer waarin het bon ton is zich af te zetten tegen het christendom en met name tegen de Kerk. Ik mag als aangever de zogenaamd rigide standpunten van de Kerk verwoorden en vervolgens gaan vooral neoheidense journalisten er prat op dat zijzelf er zo'n liberale, zogenaamd mensvriendelijke wereld- en levensbeschouwing op na houden.

Maar zijn dat de zaken die mensen steeds echt interesseren? Willen mensen telkens horen dat de Rooms-Katholieke Kerk tegen abortus en condooms is? Dat weten zij al. Volgens mij is het een stokpaardje dat journalisten zelf elke keer van stal willen halen. Ik geloof niet dat de kijker voortdurend dezelfde informatie wil over hetgeen de Kerk afraadt.

Wie bepaalt dat trouwens, wie bepaalt waarin de kijker

is geïnteresseerd? Media zelf bepalen mede wat mensen willen horen en zien. De menselijke psyche wordt mede door externe impulsen geconditioneerd. Dat is een gegeven. Ook media dragen bij aan dergelijke conditionering. Media zouden zich nog meer bewust moeten zijn van de invloed die ze uitoefenen op het publiek. Het is dwaas te menen dat journalistieke vrijheid uiteraard zou leiden tot objectieve berichtgeving. Door keuze van het materiaal, de toon waarin het bericht wordt gebracht en zo nog een en ander vindt praktisch automatisch al subjectivering plaats en is niet bedoeld of wel bedoeld manipulatie al in het geding.

Wie spreekt over de moraal in het kader van een godsdienst, zoals ik dus vanuit de Kerk, geeft zich er steeds rekenschap van dat religie en ethiek niet hetzelfde zijn.

Het christendom beduidt het geloof in Christus, de aanraking door God in Christus. Daaruit vloeit terstond een bepaalde wijze van omgang met zichzelf en andere mensen en met de wereld voort. Maar godsdienst is niet gelijk aan moraal. Een bepaalde ethiek komt voort uit een bepaalde religie. Wie christen is en dus Christus wil volgen zal moeten proberen te doen wat Hij heeft voor-geleefd: de naasten beminnen als zichzelf en zo mogelijk de ander hoger achten dan zichzelf. En aldus hangt het christelijke gedrag natuurlijk toch meteen samen met het christelijke geloof.

Is het niet teleurstellend dat in interviews nauwelijks ruimte is voor de religieuze achtergrond van waaruit gelovigen hun leven vormgeven en dat van oudsher hebben gedaan? Wie de bron beter kent, zal gemakkelijker

kunnen begrijpen wat uit die bron voortkomt en hoe die bron handelen op ethisch terrein, maar ook op andere terreinen van de cultuur, bepaalt.

Ik begrijp u niet helemaal als u zegt voor de camera liever niet over ethiek te praten. U hebt er toch geen bezwaar tegen om over ethiek in filosofische zin te spreken?

Ik wil ook over moraal praten, zoals de Kerk die onder-richt, maar liever niet alleen daarover. Dat bedoel ik. En natuurlijk ben ik bereid over ethiek in theologische of filosofische zin te praten of over hoe door de geschiedenis heen met bepaalde vraagstukken op dat gebied is omgegaan. Voor zover ik dat weet, wil ik inzicht geven in de bronnen waaruit onze ethiek is voortgekomen en hoe allerbelangrijkst daarbij het christendom is. Dat geeft meer gelegenheid om onze hedendaagse vraagstukken in het perspectief van de Europese traditie te plaatsen. Het standpunt van de Kerk ten aanzien van condooms is bekend. Het gaat er vervolgens om met dat standpunt gewetensvol om te gaan. Het betreft dan een goed gevormd geweten. Maar katholieken denken echt zelf na, dragen hun eigen verantwoordelijkheid, hebben hun eigen geweten. Zij zelf zullen zich op het einde van hun leven voor Gods rechterstoel moeten verantwoorden. Het is vervelend en het draagt nergens toe bij telkens maar weer te moeten opdraven als de vermeend conservatieve priester die wel even komt vertellen wat van de Kerk niet mag en wat van de Kerk helemaal niet mag. Dit heeft te minder zijn interesse omdat het zelden of nooit gaat om de belangstelling voor de uitleg van het kerkelijke stand-

punt maar om de Kerk weer eens in de beklagdenbank te zetten. Elke vertegenwoordiger van de Kerk wordt momenteel een rol van wereldvreemde in de openbaarheid opgedrongen. Als priester word ik geacht het kerkelijke standpunt uit te dragen. Dat doe ik ook. Maar de versimpeling en de vlugheid en de vluchtigheid van de media brengen met zich mee dat alleen ruimte is voor het uitdragen van het als rigide ervaren standpunt van de Kerk oftewel het tegenovergestelde. Dat geeft ook spanning en dus amusement. Dat wil zeggen: het standpunt van de Kerk afvallen en daardoor winnen aan populariteit. In genuanceerdheid is weinig interesse. Dus uit mijn mond wil men het liefst horen niet alleen dat het Vaticaan condooms en abortus verbiedt, maar ook nog dat wie zich eraan bezondigt wordt geëxcommuniceerd en in de hel belandt waar geweest zal zijn en geknars van tanden. Zo kort door de bocht ben ik nog nooit geweest, zal ik niet zijn en wil en kan ik niet zijn. Mijn geloof mag eenvoudig zijn, simpel is het niet. God is geen engte, maar weidsheid, God is ruimte, begaan met de mens, begrip hebbend voor diens zorgen en dilemma's.

Men verwijt mij weleens dat ik met zo'n opstelling iets anders zou zeggen dan de Kerk. Ik zou mij vrijer opstellen dan ik volgens de kerkleer zou behoren te doen. Vaak is die mening gestoeld op een stereotiep beeld dat men van de Kerk heeft. Ik hoor dan calvinisten praten, mensen die door hun protestante jeugd zijn gevoed met het sjabloon van de onverbiddelijke, onvermurwbare God. Dat beeld is hun meer vertrouwd dan ons katholieken. Ze zijn ermee behept en denken dat die God de God is van

de Rooms-Katholieke Kerk. Maar de Rooms-Katholieke Kerk is een milde Kerk, en staat naar mijn mening voor een religie die zich onderscheidt in haar begrip voor het leven en de daarbij horende tekortkomingen.

Als katholieken erkennen we onze eigen tekortkomingen. Naast haar bestaan in heiligheid als bedoeld door Christus, is de Kerk evenwel ook een menselijke gemeenschap. Zoals binnen iedere menselijke gemeenschap begaan ook gelovigen fouten en zonden tot de grootste toe. We gaan dat niet uit de weg. De Rooms-Katholieke Kerk heeft besef van haar geschiedenis. Niet voor niets hechten we zoveel waarde aan de traditie als een pijler van het geloof. De Kerk is tegelijk heilig én aards, heilig én zondig. Dat levende besef maakt dat de Kerk verantwoordelijkheid neemt, bijvoorbeeld door bruggen te slaan tussen religies, zoals paus Johannes Paulus II dat voorbeeldig heeft gedaan.

Laten we als voorbeeld het sacrament van de biecht kiezen. Wij belijden dat die door Jezus zelf is ingesteld. Dat is nadrukkelijk niet gericht op uitdelen van straf, maar op schenken van vrede, verlossing, kwijtschelding. Ben ik dus milder dan de Kerk? Ben ik milder dan de Kerk omdat ik het vertik me in de Staphorster variant te schikken? Ik denk van niet. Ik zoek de nuance en heb weet van het begrip en de vergevingsgezindheid die de Kerk van Jezus Christus voorstaat. En ik hoop mij steeds te laten leiden door de allure van het geloof. Ik aanvaard in volle vrijheid voorschriften en aanbevelingen van de Kerk, in het bijzonder de voorschriften en gedragsregels die mij als priester gelden.

Ik ben volgens mij geen moraalridder. Ik ken mijzelf, althans enigszins. Het zou verder nogal onbescheiden zijn in een televisieprogramma te komen vertellen dat God de zondaar wel weet te vinden wanneer die iets heeft gedaan dat indruist tegen kerkelijke aanbevelingen. Ik houd me erbuiten wat er tussen God en een mens op het intiemste niveau geschiedt.

De Bijbel spreekt vanaf het begin, vanaf Adam en Eva, van de persoonlijke God. God is dus een persoon. De relatie tussen God en elke afzonderlijke mens is uniek. Geen oordeel van een andere mens komt daar tussen. Natuurlijk zijn er pogingen geweest, en nog, om de Godsrelatie van iemand te beoordelen en mogelijk te veroordelen als ketterij of zondig. Ook leden van de Rooms-Katholieke Kerk hebben zich daaraan bezondigd, helaas, voor zover zij zich daaraan nu niet meer bezondigen. Niettemin moet de Kerk vanuit haar roeping in algemene zin altijd helder spreken. Zij mag geen enkel blad voor de mond nemen waar het gaat om de leer én de uit die leer voortkomende zeden – ethiek dus.

Godsdienst is dus niet gelijk aan ethiek. Wel gaan mensen, die in hun leven door God zijn aangeraakt, nadenken, zich bekeren en ten gevolge daarvan hun leven anders inrichten. Ze kiezen ervoor hun leven af te stemmen op de leefregels die de Kerk voorhoudt, leefregels die hun bron vinden in de Bijbel en het leven van Jezus Christus.

Gaat de moraal in Nederland teloor? Het lijkt erop. Zij verandert althans razendsnel. Wat is ethisch tegenwoordig? Is ethiek nog meer dan een gemaakte afspraak?

Iets wat onderling is afgesproken wordt zo automatisch goed. ‘Goed’ is dan uiterst relatief geworden. Een afspraak die ook weer eens anders gemaakt kan worden.

In een zo sterk relativiserende afsprakencultuur als Nederland legt men zich gemakkelijk neer bij de realiteit. Als de realiteit is dat er euthanasie plaatsvindt, als de realiteit is dat mensen drugs gebruiken, dan maken we in Nederland die realiteit het liefst zo snel mogelijk legaal. Het is dan normaal, we hoeven ons niet meer af te vragen of dergelijke realiteiten vanuit ethisch oogpunt echt zo wenselijk zijn.

Leven vanuit christelijk perspectief biedt een ideaal, een vaststaand punt van waaruit over allerlei wordt nagedacht. Dit is waarvoor ik pleit: behoud het ideaal, koester het, streef ernaar. De realiteit mag dan anders blijken dan dat ideaal, maar mij is het te gemakkelijk om het ideaal op te geven.

Kunnen we niet aanvaarden dat er een onderscheid is tussen leer en leven? De Nederlander heeft schijnbaar moeite met dat onderscheid. De Hollandse cynicus wendt zijn blik naar Italië, het land van de Heilige Stoel en zegt: ‘Hoe zit dat met dat christelijke ideaal? Italië is zo’n katholiek land. Schijnbaar mag dat niet veel baten,’ zegt de cynicus, ‘want de twee woorden die Italië typeren zijn corruptie en maffia.’ Dat is een groot punt voor de Nederlander. Hij kan het, in alle oprechtheid, niet met elkaar rijmen dat op een steenworp afstand van het Vaticaan – de Heilige Stoel met zijn grote ideaal en inzet voor een betere wereld – er lieden met bloed aan hun handen de straten en het dagelijks leven beheersen.